

GAZZE SAVAŞINDA İSRAİL'İN DÜRZİ ASKERLERİ

“

8 Ekim'de, savaşın başlamasından bir gün sonra Lübnan'daki Dürzi Lider Velid Canbolat, İsrail Ordusunda askerlik yapan Dürzi gençlere seslenerek, “*Ey işgal altındaki Filistin'de İsrail Ordusuna zorla askere alınan Dürzi Araplar! Hamas'ın ve Filistin halkının özgürlük savaşçıları karşısında savaşa katılmayın*” sözleriyle Dürzilerin ordudan ayrılmaları yönünde çağrıda bulundu. Canbolat, daha önceki İsrail işgallerinde de benzer çağrılarda bulunmuş ve Dürzileri “Filistinli kardeşlerine” karşı savaşmaktan uzak durmaları konusunda uyarılmış olsa da bu talep, İsrail tarafında bir karşılık bulmamıştı.

DR. TUBA YILDIZ

Akademisyen İSTANBUL ÜNİ.

Hamas-İsrail gerginliğinin büyük bir savaşa dönüşmesinden bu yana gözler dış aktörler ve müdahale senaryoları kadar İsrail ve Hamas'ın iç dinamiklerinde rol oynayan unsurlara da çevrildi. Meselenin Lübnan'a bakan tarafı Hizbullah üzerinden temellendirilse de İsrail Ordusunda görev yapan ve çatışmaların ilk günü itibarıyla sahada olan Dürzi askerler de Lübnan'daki mezhepdaşlarının gündeminde yer almaya başladı. Bu doğrultuda Lübnan'ın kilit taşlarından biri olan Dürzilerin Gazzelilere karşı yürütülen operasyonda yer alması, Dürzi cemaatini olduğu kadar siyasi liderlerin de dikkatlerini bu meseleye vermelerine neden oldu.

8 Ekim'de, savaşın başlamasından bir gün sonra Lübnan'daki Dürzi Lider Velid Canbolat, İsrail Ordusunda askerlik yapan Dürzi gençlere seslenerek, “*Ey işgal altındaki Filistin'de İsrail Ordusuna zorla askere alınan Dürzi Araplar! Hamas'ın ve Filistin halkının özgürlük savaşçıları karşısında savaşa katılmayın*” sözleriyle Dürzilerin ordudan ayrılmaları yönünde çağrıda bulundu. Canbolat, daha önceki İsrail işgallerinde de benzer çağrılarda bulunmuş ve Dürzileri “Filistinli kardeşlerine” karşı savaşmaktan uzak durmaları konusunda uyarılmış olsa da bu talep, İsrail tarafında bir karşılık bulmamıştı. Bununla birlikte hâlihazırdaki çatışmaların boyutları ve İsrail'in savaş hukukunu hiçe sayan katliamları, ordudaki askerlerin varlıkları açısından İsrail dışındaki Dürzi toplumunda da rahatsızlıkların artmasına yol açtı. Kara Savaşının başlamasından kısa bir süre sonra ölen askerlerin cenazesini taşıyan Dürzilerin görüntüleri hızlıca yayılırken, 1 Kasım'da Kıdemli Subay Dürzi Selman Habaka'nın öldürülmesi, 7 Ekim itibarıyla da Gazze savaşında 40'tan fazla Dürzi askerinin öldüğünün kayıtlara geçmesi, bu askerlerin

pozisyonunu bir kez daha tartışmaya açtı.

İSRAİL ORDUSUNDA NEDEN DÜRZİLER VAR?

Bu doğrultuda özellikle 7 Ekim'den bu yana sorulan sorulardan biri de Dürzilerin neden İsrail ordusunda yer aldıkları oldu. Velid Canbolat'ın yukarıdaki ifadeleri dikkate alındığında Dürzilerin İsrail tarafından zorla askere alındıkları izlenimi öne çıkmaktadır. Nitekim Dürziler, uzun yüzyıllar boyunca Arap dünyasında hâkim devletlerin tebaası olsalar da askerlik vazifesinden muaf tutulmakla dikkat çekmişlerdi. I. Dünya Savaşı'nda Cemal Paşa'nın Suriye'de Dürzilerden tabur oluşturmak istemesi karşısında dahi ayaklanan Dürzilerin bir kısmı ancak Şekib Arslan'ın gönüllü müfrezeleri olarak savaşa katılmayı kabul etmişlerdi. 1948'de İsrail'in Filistin topraklarını işgaliyle ise Dürziler açısından farklı yol haritasının çizildiği gözlemlenmiştir. İşgalin başlarında Dürzi köylerini savunmak üzere kurulan gönüllü birlikler, İsrail milisleri Haganah'a karşı savaşmış olsalar da İsrail'in başarılı olması karşısında yurtlarını terk etmek

yerine kurulan yeni devletle anlaşmayı tercih ettiler. İmzalanan kan anlaşmasıyla (Brit Damim) Dürziler, işgal topraklarında kalmaya devam ettiler ancak İsrail Ordusu için de gereken asker ihtiyacını karşılamayı zorlu bir süreçten sonra kabul ettiler.

1948 yılında kurulan İsrail Savunma Güçlerinin (IDF) askerlik şartları 1951 yılındaki zorunlu askerlik yasasıyla belirlenmiştir. Yasa, Arap Müslüman ve Hristiyanları askerlikten muaf tutarken, 1956 yılında Dürzileri ordunun içine dahil etmiştir. Bu noktada kuruluşunun ilk yıllarında daha az Yahudi nüfusa sahip olması ve İsrail'in de ordu için gerekli olan asker ihtiyacının karşılanması konusunda Dürzileri kullanması IDF'nin planlı ve başarılı bir girişimde bulunduğunu göstermektedir. Dürzilerin pragmatizmi ve kapalı bir toplum olmaları nedeniyle İsrail'le çatışmak yerine uzlaşmayı tercih etmeleri, İsrail'in Dürzi askerleri orduda kullanmasında da yardımcı olmuştur. Tarihî süreçte Dürzi askerlerin oluşturduğu taburlarla da ordunun içinde Yahudilerden fazla Dürzi

askerin görev alması söz konusu olmuştur. Dürziler içinde zaman zaman askere gitmek istemeyenler arasında sesler yükselse de ordudan hiçbir zaman büyük bir kopuş sergilenmedi.

Dürzilerin askerlik konusunda Yahudilerden ayrıldığı tek nokta ise Yahudi kadınlar askerlik görevini yerine getirme zorunluluğuna sahipken, Dürzi kadınlar orduda alınmamaktadır. 2023 yılında Yahudi olmayan kadınlara da zorunlu askerlik uygulaması hakkında bir taslak hazırlanması Dürzi toplumunu ayağa kaldırmış; Dürzi dinî lider Muvaffak Tarif Dürzi kadınların askere alınamayacağı hususunda İsraili yetkilileri uyarıyordu. Taslak askıya alınmış olsa da ilerleyen zamanlarda İsrail'in çekmesinde sakladığı taslağı yeniden gündeme getireceği tahmin edilmektedir. Bu durumda ise Dürzilerle İsrail arasında yeni bir ciddi krizin yaşanması güçlü bir ihtimal olacaktır.

“

Her ne kadar Ortadoğu güvenlik çalışmaları uzmanlarından Seth Frantzman, Dürzi askerlerin İsrail Ordusunda öne çıktıklarını söylese de mevcut durumda Dürzilerin İsrail açısından konumları göz önünde bulundurulduğunda aksini yansıtan gerçekler açığa çıkmaktadır. Bunun yanı sıra Dürzilerin İsrail için savaşmaktan onur duyduklarına dair özellikle Gazze savaşından sonra ortaya atılan iddialar da sosyal statülerinin detaylarına inildiğinde inandırıcılığını yitirmektedir.

”

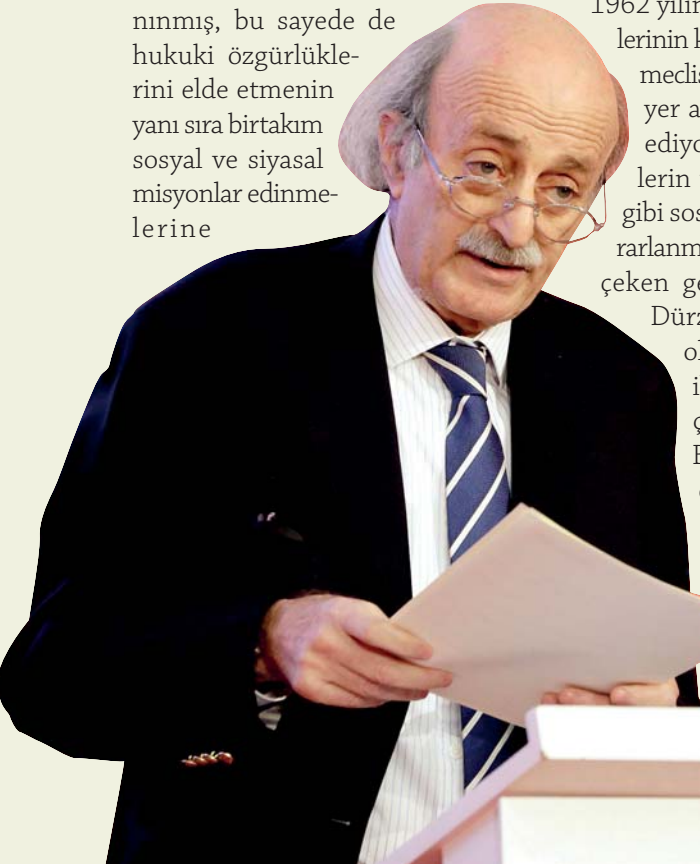
DÜRZİLERİN KAYIPLARI VE KAZANIMLARI

Dürziler, İsrail’le yaptıkları anlaşma sonucunda 1957 yılında bağımsız bir dinî cemaat olarak tanınmış, bu sayede de hukuki özgürlüklerini elde etmenin yanı sıra birtakım sosyal ve siyasal misyonlar edinmelerine

de izin verilmiştir. Bu doğrultuda 1962 yılında Dürzi mahkemelerinin kurulması, ayrıca İsrail meclisinde Dürzi siyasilere yer alarak cemaati temsil ediyor olmaları ve Dürzilerin yol, hastane ve okul gibi sosyal hizmetlerden yararlanmaları ilk etapta dikkati çeken gelişmeler olmuştur.

Dürzi askerler de vatan olarak gördükleri İsrail’de hizmet etmekten çekinmemişlerdir. Buna rağmen Dürziler orduda en alt kademelerde görevlendirilmiş, 2001 yılına kadar Dürzi askerlerin hiçbirisi general

pozisyonuna yükselememiştir. Bununla birlikte her ne kadar Ortadoğu güvenlik çalışmaları uzmanlarından Seth Frantzman, Dürzi askerlerin İsrail Ordusunda öne çıktıklarını söylese de mevcut durumda Dürzilerin İsrail açısından konumları göz önünde bulundurulduğunda aksini yansıtan gerçekler açığa çıkmaktadır. Bunun yanı sıra Dürzilerin İsrail için savaşmaktan onur duyduklarına dair özellikle Gazze savaşından sonra ortaya atılan iddialar da sosyal statülerinin detaylarına inildiğinde inandırıcılığını yitirmektedir. Nitekim 2018 yılında Knesset’te kabul edilen Yahudi Ulus Devlet Yasası’nda İsrail’in yalnızca Yahudilerin ana vatani olduğunu içeren maddenin yer alması Dürzi asker-

lerdeki kimlik bunalımını net bir şekilde açığa çıkarmaktadır. Kendilerini İsrail'e sadık olarak gören ve bu bağlılıkla devlete hizmet eden askerlerin, yine İsrail devleti tarafından vatansız olarak görülmesi ordudan gözle görülür olmasa da kopmaların yaşanmasına neden olmuştur. Bu bağlamda yasanın kabulünden sonra İsrail Ordusunda hâlen yedek kuvvetlerde görev yapan 100 eski üst düzey Dürzi subay protesto gösterilerine katılmış, protestolarda kendisini "ölmeden ölen biri" olarak tanımlayan Dürzi Tuğgeneral İmad Fares, ordudaki Dürzi askerlerin sürekli ayrımcılıkla karşı karşıya kaldıklarını söyleyerek tepkisini dile getirmiştir.

Dürzi askerlerin 2018 yılındaki Ulus Devlet Yasası'ndan önce de ordudaki muameleden rahatsız oldukları anlaşılmaktadır. Bu noktada Dürzi askerlerin Yahudi askerler tarafından sözlü tacizlere uğradıklarına dair iddialar zaman zaman açığa çıkmıştır. Diğer taraftan İsraili Dürzilerin eğitim ve diğer sosyal hizmetler konusunda da ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmeleri ve bunun devlet tarafından kendilerine uygulanan politikalarla hissettirilmesi, toplumsal çatlakların gün yüzüne çıkmasına neden olmaktadır. Binyamin Netanyahu'nun Dürzilere hak ettikleri hakları vereceklerini söylemiş olması ise gerçeklikten uzak bir anlam taşımaktadır. Dürzi askerlerin Gazze savaşında ön cephelerde

yer alıp, savaşta sürekli kayıp vermeleri, Dürzilerin toplumsal statülerinin iyileştirilmesine yönelik beklentilerini artırmaktadır. Dürzilerin İsrail içinde problem yaşadıkları en önemli konulardan biri, devletin yeni bina inşa etme veya buldukları mahallelerde kentsel dönüşüm veya restorasyon gibi çalışmalar yapmalarının kanunen yasak olmasıdır. Dürziler illegal yollarla yapılan iyileştirmeler karşısında ise ağır yaptırımlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu sorundan başlanarak Dürzi askerlerin 3 yıllık görevden sonra kurmaya çalıştıkları hayatta karşılaştıkları ilk problem olan yaşam koşullarının, Gazze savaşından sonra düzeltilmesi umulmaktadır. Dolayısıyla savaşta ölen askerlerinin İsrail tarafından takdir edilmesinden daha fazla ve somut karşılıklar beklemektedirler.

Son tahlilde, İsrail Ordusunda tahminlere göre 3000 civarında Dürzi askerinin görev yapıyor olması, yukarıda sayılan birtakım sorunların çözülmesi için yeteri kadar etkili olmasa İsrail'in Dürzilere yönelik politikasındaki krizler çözülmediği müddetçe Dürzi askerlerin İsrail ordusundan kopması kolaylaşacaktır. Diğer taraftan Dürzilerin Filistin meselesine yaklaşımları da İsrail'in işgal anlayışıyla bütünüyle örtüşmemektedir. Nitekim kendilerini İsraili olarak tanımlasalar da Dürzilerin %42'si iki devletli çözümü savunmaktadır. Karşı karşıya kalınan ikinci sınıf vatandaşlık, Dürzilerin üzerinde belirgin bir şekilde uygulandığında ise Velid Bey'in sözleri kısa vadede karşılık bulmayacak ancak her geçen sürede önemi artacaktır. ■